

Мажара Н.С.,
викладач підготовчого відділення,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

**ПРИГОДНИЦЬКИЙ ВИМІР МЕМУАРІВ ЯК МЕТАЖАНРУ
(НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ О. ФРЕЙМУТ “ДЕ ЇСТЬ І З КИМ СПИТЬ ФРЕЙМУТ”)**

Сьогодення характеризується стрімкою зміною індивідуальності мемуариста, яка стає вищою за інші цінності, має змогу освоювати нові площини завдяки процесам жанрової дифузії та переноситися у віртуальну площину, реалізуючись вже не лише на папері, а й у формі так званих інтернет-щоденників або блогів. Ці генологічні новоутворення у літературі

“non-fiction” відкривають нові необмежені можливості для відтворення модусів минулого й рецепції сучасності, для демонстрації творчої майстерності крізь призму споглядання навколишньої дійсності.

З огляду на вищезазначене, актуальним видається дослідження пригодницького виміру мемуарного твору в контексті метажанрової системи мемуаристики на прикладі книги О. Фреймут “Де їсть і ~~з~~чим спить Фреймут”, що безумовно сприятиме оновленню концептуальних основ генологічної дефініції документалістики.

Дифузія жанрів як одна із провідних ознак генології мемуаристики сприяє їх взаємозбагаченню, що є об’єктивним результатом складних взаємин людини з оточуючим світом, оскільки демонструє зміни, що відбуваються у свідомості автора, а взаємне проникнення елементів одних жанрів у інші, у свою чергу, сприяє внутрішнім змінам, що відбуваються вже в мемуарних творах. Масштабні дифузійні можливості мемуарного метажанру засвідчує і епатажна книга відомої української телеведучої, журналістки О. Фреймут. Ця праця має ознаки щоденника, подорожніх нотаток, містифікованої біографії та есе, що чергуються з двома ексклюзивними інтерв’ю та ілюстровані художніми фотографіями й малюнками.

Книга О. Фреймут безперечно вражає, починаючи вже із заголовку. Під час презентації своєї праці у Львові в одному з інтерв’ю авторка зазначає з приводу цього наступне: *“У нас дуже провокативний заголовок, але він з’явився ще до появи книги. Спочатку була назва. Вона з’явилась в Швейцарії. Назва відображає суперечність моєї натури... Крім того, це хороший маркетинговий хід... Тут є місця, які я дуже люблю і місця, від яких я застерігаю. Тут також є мої поради”* [1].

У “монолозі” (вступі до своєї оповіді) авторка інтригує та вказує на відсутність будь-яких обмежень у висловлюваннях: *“Це щоденник мандрівок, ідею якого подарував мій Пігмаліон... Я писала його для себе. Ви читаете мої думки, відверту сповідь про те, що складно проговорюється та непросто пишеться. Я – цей текст...”* [2, 7-8]. О. Фреймут виносить зі свого життя все те, чим хотіла би поділитися. Вона прагне бути відвертою не тільки перед собою, а й великою кількістю читачів, чому й сприяють обрані нею жанри мемуарів.

Подорожі завжди спонукають до роздумів, активізують мислення та навіюють спогади. О. Фреймут ніби наголошує у своїй книзі на тому, що той, хто подорожує не може не рефлексувати, адже з цього і складається життя – у перерві під час робочого дня, в дорозі на роботу або поверненні ввечері додому, у подорожньому діалозі часом навіть із самим собою. І безперечно, жодна із подорожей, не може обійтися без пригод.

Ця книга О. Фреймут дійсно може слугувати практичним мандрівником Західною Україною, оскільки містить враження, описи пригод, спостереження та претендує на повідомлення читачеві нових відомостей про маловідомі або дуже відомі міста, що оповиті казкою, загадкою й напрочуд мальовничі – оповідь за оповіддю, місто за містом, і вже ніби мандруємо разом із авторкою, не полишаючи при цьому власної кімнати.

Нотатки оповідають про її мандри Львовом (“містом зі снів елегантних панн”), Стриєм (“містом парадоксів”), Тернополем (“містом лебедів”), Івано-Франківськом (“містом феноменів”), Буковелем (“містом казок”), Мукачевим (“містом зірок”), Ужгородом (“містом її фантазій”), Чернівцями (“містом червоної руги”), Кам’янцем-Подільським (“містом історії”). Спираючись на свій досвід, авторка створює для читача панораму міст і містечок із їх неповторним колоритом. Мандрівки О. Фреймут підпорядковуються певній закономірності, що видається подібною до руху людини протягом її життя: перехід від одного враження до іншого, від однієї пригоди – до іншої, поява нових картин і персонажів. Її нотатки сповнені несподіваних і відвертих споглядань як міської культури, так і низки готелів, ресторанів, кав’ярень, часто пов’язаних з її професійною діяльністю: *“Творці “Криівки” мають нею пишатися, як Крістіан Діор сукнею “newlook”... Прабабуня концептуальних кафе. Такий собі сурогат музеїв... Цікаво побувати в криївці – тільки б не їсти. А було не дуже смачно: тут готують, як біля Ейфелевої вежі в Парижі, напевне, бездушно. Їжа надто тлуста і якась недівоча”* [2, 29], *“А в Стрию є Алея Випендрювання.*

Вона проходить повз фонтан, який без води і розколотий, але є. На свята та вихідні по цій доріжці жінки вигулюють своїх чоловіків. Вони ж, чоловіки, за стрийською модою увесь тиждень грішили: пропивали “получку”, гуляли не з дітьми... Тому їхні виправні роботи цією алеєю мене по-особливому тішать” [2, 54-55].

Поряд із цим, вона оповідає і про низку пригод, які сталися з нею під час відвідин громадських закладів: “Коли заходите до “Цукерні” – поверніть голівоньку й погляньте на стіну ліворуч. Ви побачите світлини відомих ласунів: від композитора Вакарчука – до дизайнерки Караванської. Я десятиліттями оббиваю пороги кондитерської, але мого фото там не побачите. Заслужено, бо я у цьому кафе халамидила: лазила з губернатором під столом у пошуках приліплених жуйок, витягала волосину якоїсь Наталки-Полтавки зі “Спартака” [2, 27].

Можемо стверджувати, що домінуючим жанром у книзі є подорожні нотатки, утім книга іноді видається перенасиченою есеїстичними інтенціями: “Душа, моя інтуїція, самотньо блукає містами. Вона шукає іншу душу, шукає і знаходить ... порожнечу. Порожніх людей у порожніх містах. Ходять поруч тілоносці, зрідка поміж них трапляються душі” [2, 9], “Бути Жінкою – це ... бути чоловіком, але ніколи цього не показувати” [2, 72], “Мені кажуть що я ламаю сценарії, коли з’являюсь на екрані. А я просто живу без сценаріїв. Сценарій – це насправді дуже страшно. Мені стає моторошно, коли я думаю, що кожен мій рух передбачений. Я – мій режисер” [2, 150].

Відверто, подекуди і дуже відверто О. Фреймут висвітлює факти зі своєї біографії: “Малою я не підозрювала, що моя родина бідна. Це все мама: накинула захисний камуфляж на наше дитинство... Мало одягу – перешиємо бабину сукенку!” [2, 15], “Пам’ятаю, як мені, Кольці та Юльці, мама видавала одну плитку шоколаду на трьох. Я з’їдала квадратик, а решту ховала на завтра – на полицку з одягом, за рейтузи та футболки...” [2, 15-16], “Мені 3 роки. Підгірці. Щоб побачене не травмувало дитячу психіку, баба Юля попросила мене захватися... А за вікнами сіней показували криваве кіно: на подвір’ї різали свиню на Великдень. Вона рохкала та пицчала, просилася, ледь не молилася...” [2, 61].

Зважаючи на вищезазначене, книга О. Фреймут є одним із виявів синтезу різних жанрів в одному творі на стику мемуаристики та інших утворень. Унаслідок цих процесів жанри синтезуються, оновлюються, спричинюючи появу неперевершеного твору – об’ємного, різнобічного, рухомого, що демонструє найпомітніші тенденції сучасної спогадової літератури.

Література

1. Скіць І. Ольга Фреймут презентувала у Львові мандрівний щоденник Західною Україною / І. Скіць // Zaxid.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?olga_freymut_prezentovala_u_lvovi_mandrivniy_shhoden_nik_zahidnoyu_ukrayinoyu&objectId=1365308.

2. Фреймут О. Де їсть і ~~з~~ спить Фреймут. Мандрівник Західною Україною / О. Фреймут. – К: Наш формат, 2015. – 160 с. – іл.